

K E U R
D E R
V E R H E V E N T S T E
G E Z I G T E N .

V E R T O O N D A A N

J E S A I A S , E Z E C H I E L ,
D A N I E L E N J O H A N N E S .

Welke breedvoerig ontvouwd, en met elkanderen vergeleken worden.

W A A R I N O N D E R A N D E R E N V O O R K O M D ,

- I. Eene korthondige Verklaring zoo van 't Gezigt aan Jesaias vertoond, Cap. VI. als van de IV. Eerste Hoofdstukken van Ezechiël, van vers tot vers.
- II. Verhandeling van zeer veele gewigtige stukken uit Johannes Openbaring; vooral uit Cap. I. II. III. IV. X en XIII. vergeleken met Daniël VII. als ook uit Openb. XIV. XVII. XVIII en XIX.
- III. Een genoegzaam wiskonstig vertoog uit vergelyking met veele oude Godspraaken, dat Openbaringe XXI en XXII. niet zien op de Zalige Staat der Kerke hier na in den Hemel; maar op de Heerelyke Staat der Kerke hier op Aarde in 't laatste der dagen, welke Hoofdstukken teffens daar door nader ligt ontvangen.
- IV. Nog verscheide andere bedenkingen, en eenige opmerkelyke Leerredenen over en uit het zelve Boek der Openbaringe opgemaakt, nevens meet andere gewigtige byvoegzels.

Alomme met veele Aanmerkingen verrykt, en verder opgebelderd.

D O O R

J O A C H I M U S M O B A C H I U S ,

Mede- Arbeider te 's Hertogenbosch.

T E A M S T E R D A M ,
By G E R R I T D E G R O O T , Boekverkoper, MDCCLVIII.

Uitgegeven na Kerken-Ordre.

A A N Z Y N E
DOORLUGTIGE HOOGHEID
LODEWYK ERNST,
DOOR GODS GENADE HERTOG TOT BRUNSWYK
LUNENBURG, VELD-MAARSCHALK VAN HARE
ROOMSCH KEIZERLYKE, OOK VAN HAARE
KONINGLYKE MAJESTEIT VAN HUNGARYEN
EN BOHEMEN, EN VAN DE LEGERS VAN HARE
HOOG-MOGENDE, DE HEEREN STATEN GENE-
RAAL DER VERENIGDE NEDERLANDEN; GENE-
RAAL VELD-TUIGMEESTER VAN HET H. ROOM-
SCHE RYK; GOUVERNEUR DER HOOFD-STAD
'S HERTOGENBOSCH, EN DER OMLEGGENDE
FORTEN; OVERSTE OVER EEN KEIZERLYK EN
HOLLANDSCH REGIMENT TE VOET; COMMAN-
DEUR VAN DE ST. JOHANNITER, EN VAN DE
ST. ANDRIES EN WITTE ARENDS RIDDER-
ORDER, ENZ. ENZ. ENZ.

W O R D
D I T W E R K

* 2

MET

MET EENE HARTGRONDIGE TOEWENSCHING,
D A T D E
KONING DER KONINGEN,
D O O R W I E N D E
V O R S T E N R E G E R E N,
Z Y N E D O O R L U C H T I G E H O O G H E I D
S T E E T S I N E E N E G E W E N S C H T E G E Z O N D -
H E I D O N D E R ' T G E N O T V A N D E K E U R
Z Y N E R D I E R B A A R S T E Z E G E N I N G E N,
T O T I N L E N G T E V A N D A G E N , T E N
B E S T E N E N T O T L U I S T E R V A N H E T
V A D E R L A N D,
V A N D E E Z E
V O L K R Y K E H O O F D - S T A D ,
A L S O O K V A N D E G A N T S C H E
P R O T E S T A N T S C H E K E R K ,
W I L B E W A R E N E N B E S C H E R M E N ,
M E T D E A L L E R D I E P S T E E E R B I E D Z E E R
N E D E R I G O P G E D R A G E N ,
D O O R D E S Z E L F S
O O T M O E D I G S T E , E N O N D E R -
D A N I G S T E D I E N A A R ,
J O A C H I M U S M O B A C H I U S .

VOOR-

V
VOORBERIGT
A A N D E N
L E E Z E R .

Gunstige Leezer,

DIt nevensgaande Werk heeft, ik beken-
ne het, wat lange gedraald, eer het
zelve 't ligt zag: de reden is; deels
omdat het boven myn vermoeden on-
der de hand is uitgedyt, en 'er eenige
stukken by zyn gevoegd, daar ik in den beginne
niet op gedacht had, maar waar toe my door voor-
gaande verhandelingen van nieuws, of door verder
onderzoek, aanleidinge wierd gegeven; deels, om-
dat de Drukker deezes nu en dan tusschen beiden
eenig nodiger en pressanter werk kreeg, dien ik dan
gaerne heb willen bewilligen om telkens voor die
tyd het myne te laten stil leggen, als zoo zeer om-
trent de Uitgave niet bepaald zynde, gelyk wel an-
dere stoffen, die in bezondere tyds-omstandigheden
zyn uitgesproken, of daar op zien, zekerlyk eene

spoediger uitgave vereifchen, om niet door anderen voorgekomen te worden; terwyl het op andere tyden ook wel gebeurde, dat de Drukker dezès, wiens redelykheid ik daar in erkenne, wat na my moest wagten door tuffchenkomende beletzelen, zoo in opzigt van het corrigeren der proeven, (want ik gewoon ben de laafte van dien zelve over te zien) als van nodige abfentie, en het fourneren van nieuwe Copy, welke ik om eenige bygevoegde ftukken, daar te voren niet om gedacht had, tuffchen beide nog eerft telkens van nieuws moefte opmaaken, waar toe altyd juist dezelve luft niet had, of ook de tydsomftandigheid wegens tuffchenbeiden komende Feeftdagen, Huisbezoekingen, enz. niet gefchikt was.

Ik heb tot een voorproeve de *vier eerfte Cap.* van *Ezechieel* hier nevens gevoegd, of het was dat de Gunftige Leezer eenig genoegèn fchepte in de wyze van behandeling van dien, wanneer het zou kunnen gebeuren, dat ik op dien zelven voet, na verloop van tyd, zoo God Almagtig my genadiglyk het leven dus lange mogt gelieven te verlengen, en verder daar toe luft en kracht te geven, vervolgens de gantsche Prophetie van *Ezechieel* quam uit te werken, en aan het ligt te geven. Ik weet dog buiten den Engelschen Heer *Greenhil*, niemant noemenswaardig, die in 't *Nederduitsch* over die verhevene, en diepzinnige *Prophetie* heeft gefchreven. En wat de voorfchrevene *Greenhil* zelve aangaat, ik beken dat dien Heer daar over geleerd en zeer uitgebreid heeft gehandeld, zodat dit zyn Werk wel *vier* afzonderlyke dikke *Deelen* in *Quarto* uitmaakt; edog of zyn *E*: juist overal het *Prophetifch* oogmerk heeft ge-

getroffen, laaten wy aan het oordeel der geener, die daar in doorzigt hebben, en of het ook daarenboven juist wel veelen gelegen koomd zoo groote. en kostbare werken te koopen, en dan nog ook zulke uitgebreide ftukken te leezen, die doorgaansch aangevuld zyn met veele fchoone *Moralen*, en *Practicalen* inmengzelen na de Engelsche trant, welke op zig zelve zeer nuttig zyn, maar Verftandige (zoo zy het nodig agten) 'er ligt kunnen byvoegen, als niet direct bedoeld werdende, moet ook een verftandig *Leezer* beoordeelen. Ik vermeine op dien voet, zoo als deeze *vier eerfte Cap.* ingerigt zyn, beknopter, en zoo verhope, hier en daar meer aan 't *Prophetifch oogmerk* voldoende, in een *groot deel*, of te minften in *twee* dunne *Quarteinen*, die gantsche *Prophetie* af te handelen, en aan het wezentlyke van dien, zoo ten aanzien der woorden en fpreekwyzen, als der zaaken daar in voorkomende, genoegzaam ligt by te zetten, dat dan van een Verftandige altoos gemakkelyk verder kan uitgebreid, en met *morale*, en *toepaffelyke aanmerkingen* na believen, en voorvalende gelegentheden ligtelyk aangevuld worden.

Ik heb egter over het *eerfte Hoofdstuk* van *Ezechiels Godspraaken* hier en daar wat wydlopiger moeten en met opzet ook willen zyn, omdat ik het gezigte der *vier Dieren*, daar in voorkomende, wilde en ook volgens het bestek my voorgesteld, moefte vergelyken met die, welke voorkomen *Openb. IV.* en omdat ik dagte dat het eene *Gezigt* het andere groot ligt zoude byzetten. Ten dien einde heb ik ook vooraf willen laaten gaan het Verheven *Gezigt*, dat aan *Jesaja Cap. VI.* in het *Sterfjaar* van de Koning *Uzia*

Uzia wierd vertoond, omdat het zelve wegens de *Zeraphymen* met derzelve *vleugelen*, hunne bezondere geordende standplaats, en wat dies meer is, wederom zeer tot nadere ophelderinge van *Exech. I.* en *Openb. IV.* kan strekken, en uit onderlinge vergelyking dier stukken het eene van het andere nader ligt ontvangd; behalven dat de *Leezer* telfens eene volledige *Verklaring* van dat verheven *Gezigt* 'er by zal aantreffen, en bevinden (zoo ik my niet bedriege) dat schoon eenige *Geleerde Mannen* hun tyd en vermogen aan de opheldring van het zelve reets met vrugt besteed hebben, 'er egter nog eene zoete nalefing van dien Oogst voor my was overgebleven.

Hier by hebbe ik gevoegd eene verklaring, en veelvuldige aanmerkingen, en ophelderingen van verscheide stukken van *Johannes Openbaring*, zo als gedeeltelyk uit het *Titulblad* blykt, en uit den *Inhoud* van dit *Werk* nader te zien is. Ik was ook wel eerst voornemens de geheele *Openbaring* te verklaren en uit te geven, gelyk ik ook tot dat einde reets een begin gemaakt had met dezelve te Prediken, en daar in tot aan het VII. *Hoofdstuk* was gevorderd; edog alzoo my geraaden wierd de VII. *Brieven* liever afzonderling uit te geven, als zeer nuttig, en practicaal zynde, en alzoo ik merkte, dat toen ik verder in de *Verklaring* van dat zoo diepzinnig en geheimzinnig *Boek* was gevorderd, veele eenvoudige en min geoeffende *Toeboorders*, en zelfs tot myn verwondering, meer gevorderde, my versogten tot hunne meerdere bevatting, en stifting, liever *practicale* stoffen te willen verhandelen, zoo ben ik (my gaerne met *Vader Jacob* wil-

len-

lende schikken na de gang van het werk) te raade geworden, hen daar in te vergenoegen, vreezende ook dat ik veelen over het Hoofd mogt Prediken, en zoo is dit mede een voornaame reden, waarom ik voornemens ben geworden slegts hier en daar als uit een volle zee by voorbaat eenige voornaame stukken vervolgens uit te kippen, en hier by te voegen, gelyk, nevens meer andere, vooral die betreffen de merktekenen van den *Antichrist*, of het *Apocalyptisch Beest*, en de *val* van het *geestelyke Babylon*, nevens de wyze van dien, uit het XIII, XIV, XVII, en XVIII *Cap.* van *Job. Openb.* welke laatste stukken ik egter niet in 't openbaar heb verhandeld, als wel begrypende dat dezelve deels boven de vatbaarheid van veelen zouden zyn, en anderdeels door dat voor hen nuttiger en stigtelyker stoffen konden verwisseld worden, maakende onderscheid tusschen prediken en schryven, en hebbende by bevinding geleerd, dat men naauwelyks te plat en te eenvoudig kan in 't openbaar spreken, wil men niet alleen voor deelen en geenen, maar voor allen *vatbaar* zyn, en wetende dat de minste *Toeboorder* zoo wel een onsterffelyke ziele heeft, die voor een eeuwigheid diend toebereid, geleerd en gestigt te werden, dan de *Geleerdste*, en *Verstandigste*.

Hier by quam dat ik merkte, dat, wilde ik alle stukken, die ik reets verder verzameld had, hier by voegen, dit werk veel te dik zoude uitgedyd hebben, en dog alles in *een deel* niet kunnen bevat worden; alwaarom ik na ryp overleg ben te rade geworden dezelve, nevens de *zeven Brieven*,

**

of yder gedeelte op zig zelf, als de Heere wil, na verloop van tyd, dog onbepaald vroeg of laat, afzonderling aan 't ligt te geven, dat dan wedrom eene ordentlyke *Quart* zal uitleveren, en daar by mogelyk te voegen de twee *laatste Cap.* van de *Openbaring*, en nog eene vollediger *Verklaring* van het *XVIII Hoofdstuk*, gaande in dit *werk* vast vooraf de bezondere gronden, volgens welke ik meen dat die *zeven Brieven*, en de voorschreve *XVIII, XXI en XXIIste Hoofdstukken* dienen verhandeld te worden.

Zoo ondertuffchen iemant mogt oordelen, dat ik eenige stukken in een ander order, dan ik hier of daar gehouden heb, op elkander had kunnen laten volgen, die gelieve te weeten dat yder zyn befondere rede, en oogmerk in het fchryven heeft, en gewoon is daar toe te verzaamen zulke stukken, die hem daar aan best voldoende toefchynen, en dat ik dus onder anderen wel eerst uit *Cap. XIII.* het *getal des Beestes* heb afgehandeld, en daar op verder, na eene tuffchenrede over de aanvankelyke *Val* van den *Antichrift* uit *Cap. XIV.* heb laten volgen de *merktekenen* des *Beestes*, nevens deszelfs *opkomst*, en *ondergang* uit *Cap. XVII en XIX.* vergeleken met *Cap. XIII.* als tot elkanderen de naaste betrekking hebbende.

Ik heb my na myn gewoonte in het verhandelen van eenige stukken, aan de gedagten en gronden van deezen en geen van verschillende *Studien* niet gebonden, (want dat laat ik over voor *Slaven*) maar my zonder onderscheid (want dat is edelmoedig) in 't stuk van studie te maaken, dan eens het naaft met het gevoelen van deezen, en dan

dan van geen (fchoon met verfcheide redenen nader door my aangedrongen) verenigd, zynde dit de rede, waarom ik met dugtige redenen betoogd heb, dat de *zeven brieven* in *Job. Openb.* niet direct *Profetifch*, maar van eene *Historifche Inhoud* zyn, flaande allereerst, en bezonderlyk op de staat, toestand, deugden en gebreken van die eigentlike *Gemeentens*, waar aan zy gefchreven zyn, dog onder zekere bepaling daar by gevoegd; terwyl ik ter andere zyde (zoo ik meen) met geene mindere aanemelyke redenen betoogd heb, dat de *II laatste Hoofdstukken* van de *Openb.* niet zien op de *verheerlykte staat* der *Kerke* hier boven in den *Hemel* na 't einde der *waereld*; maar op de *beerlyke staat* deszelfs op *aarde* in het *laatste der dagen*; waar in ik dus wederom van hun die voor het eerst gemelte gevoelen zyn, zedig verfchille.

Zoo ik nu aan den eenen, of den anderen van verfchillende *studie* nopens deeze *twee* gemelte stukken niet voldoen mogt, en iemant lust mogt hebben, de gelegde gronden, als ook die van *Cap. XVIII.* te wederleggen, ik zal zulx met veel plaifief afgagten, konnende met genoeg lezen, of hooren zulke geagte Mannen, die in gedagten van my verfchillen, en latende gaerne elk zyn vryheid in deezen, zoo als een ander ook omtrent ons behoorde te handelen, zynde het my ook alleen maar om de zuivere waarheid te doen; dog voldoed iemant my in 't wederleggen van dezelve niet, zoo hoope hem met alle befcheidenheid te antwoorden. Ondertuffchen zoude ik wel wenfchen, en billyk vorderen, dat men in dat cas ook myne redenen

eerst stuk voor stuk aanvattede, en bondig wederleide, zonder welken weg in te slaan, ik agten zou niets voldoende daar tegen te zyn geschreven, en alle *antwoord* onnodig te zyn; even als ik dus ook niemant zal antwoorden, die in 't gemeen mogt schynen te wederleggen de gedagten van zoo veelen, dat *Jerusalem* zal *herbouwd* worden, en de *Jooden* nog eens na hun land zullen *wederkeren*, enz. zoo als ik die in het breede over *Jerem. XXXI.* heb opgegeven, en nader aangedrongen; en bevestigd, voor en aler het my blykt uit de Titul, niet alleen dat zoo een Geschrift tegen gemelte Werk van my direct, en in het bijzonder is ingerigt, maar vooral ook dat men alle myne redenen, die op het slot van dat *Hoofdstuk* en verder in de *Voorrede* te vinden zyn, stuk voor stuk aangetast, en eerst wederlegd hebbe: daar zyn dog byna geene verschillende gevoelens der Geleerden, of het is gemakkelyk in 't gemeen eenige swarigheden hier en daar 'er tegen, als strydig, te opperen, maar het vald lang zoo gemakkelyk niet vooraf de gronden en fundamenten, waar op zy bouwen, zelve aan te tasten; en geheel om verre te werpen: zoo ras dan iemant dit gelieve te doen, en zig daar toe in staat mogt bevinden, en niet alleen, of zoo zeer dan ook slegts de bewyzen van anderen, als wel van my in 't bijzonder ter toetse geliefde te brengen, (het geene tot nog toe zedert het verloop van zoo veele Jaren niet geschied is) zal ik hem met dezelve bescheidenheid, waar in hy my voorgaat, en welken ik billyk verwagte, beantwoorden, onder dien mits egter ook, dat, gelyk dit Werk in het *Neerduitsch* ge-

geschreven, en dus daar en boven ook reets in veeleer handen is, dier geener, die geene andere taal verstaan, dat myne *argumenten* ook in dezelve taal (opdat yder oordeelen mag wie gelyk, of ongelyk heeft), wederlegd worden. Hier toe nodige ik zelfs een iegelyk op het allervriendelykste uit, die daar toe zig in staat bevind, en lust mogt hebben; te meer, om dat langs dien weg door op eene bescheiden wys nopens die materie over en weder te schryven, zeer veele Plaatzen, en Prophetien, door my aangehaald, en daar op toegepast, en dus geheele *Hoofdstukken*, waar in dezelve voorkomen, nader ligt zullen ontvangen, en men dus des te gemakkelyker agter het eigentlyke *Profetisch oogmerk* van dien zoude kunnen geraaken.

Waar mede ik, niets meer thans hier hebbende by te voegen, den gunstigen *Leser* wensche heil en zaligheid, en my met alle toegenegentheid noeme deszelfs D. W. Dienaar,

J. MOBACHIUS.

's *Bisep* 17. *Maart*,
1757.

E E N E
 DOORLUGTIGE OMSCHRYVINGE
 N O P E N S D E
 G O D D E L Y K E P E R S O O N
 V A N
J E S U S C H R I S T U S,
 O F H E T G R O O T E G E S I G T E V A N
J O H A N N E S O P P A T M O S.

Zoo wonderlyk, als te gelyk Geheimzinnig; in een korte
 Schets als op een Tafreel uitgebreid, en vertoond,

U I T

OPENBARINGE X: vers 1.

Ende ik zag enen anderen sterken Engel afkomende van den Hemel, die bekleed was met een wolke: ende een regen-boge was boven [zyn] hoofd: ende zyn aangezichte was als de Sonne, ende zyne voeten waren als pilaaren van vyer.

I N L E I D I N G.

't S ontwaakbaar dat de Christus Gods geliefde Zoon meer dan eenmaal in de H. Walle Gods Beeld genaamd word / dan eens Christus die Gods Beeld is; dan eens 't beeld van den Onzienlyken God, 2 Cor. IV: 4. Coll. 1: 15. en wederom dan eens Hebr. 1: 3. h't uitgedrukte Beeld zyners selfstandigheid.

De Joden noemen den Messias Gods Beeld: de taal van een

beveend Godsgeleerde heeft in de zake van Paulus Hebr. I: 3. zoote overrekomst / zeggende; „ indien wy nog niet waardig „ zyn om Zooneu Gods gernaamt te worden, laat ons ten min- „ sten kinderen zyn van dat allerheiligste Woord, dat het „ eeuwige Beeld van God is, want dat alleroudfte Woord is „ 't Beeld Gods”. Zoo is dan de Zoon Gods / 't uitgedruk- te Beeld zyner zelfstandigheid; of een bestendig uitdrukfel, volgens de spreekwyze der Hebreen, gesield tegens hen / die wel eenigzins Gods beeld vertoonden / zoo lange als zy in hunne bedieningen de zaken waarnaamen: Hy dog is geen Beeld in een spiegel, in een droom, of inbeeldinge, maar een vast en be- stendig Beeld, 's Vaders zelfstandigheid alleen in zyne vol- maaktheid levendig vertonende met eeuwigduurende zaken / want hy is een uitgedrukt Beeld zyner zelfstandigheid. En geen wonder! hy is met de Vader eenswezens, en dus de Al- magtige, de Alwetende, de Liefhebbende, de Verlosser, de Regtvaardig- en Heiligmaker; in een woord / 't uitgedrukte Beeld van alle Gods volmaaktheden, 't afbeeldzel van zyne onderhoudin- ge en Goddelijke Regeringe / als die irdie alle dingen draagt door 't woord zyner kracht, en dus de waragtige God, ende het eeu- wige Leven; ziet dit alles / Openb. I: 8. Joh. XXI: 17. Eph. V: 2. Hof. XIII: 14. Matth. IX: 2. Jes. XLV: 25.

O V E R G A N G.

De Koning der Eeren / Gods gezalde Wonder-Zoon, die niet alleen zyne Majesteit en gadelooze Heerlykheid / maar ook zyne Magt ende sterkte vertoonou zou uit het Hemelsch Heer- lykdom / praald hier met zulke weergalozе Eertyelen, die beide den aart van zyn weezen, en de kragt van zyn Regeringe verre bo- ven alle sterbelingen / gloeiens verheffen / en hem zelfs gedugt ma- ken voer de koningen der aarde / want hy word niet alleen met zulke verhevene Eigenschappen verheerlykt / die niemant voegen / als hem / die het eigen affchynzel is van Gods Heerlykheid, en het uitgedrukte Beeld van zyne zelfstandigheid, en ons hier in myn Text een beluys geven / dat deze Verbonds-Engel, dezelve niet zyn Vader was / zoo wel in magt en in mogentheid, als in genade en gadeloze Heerlykheid; Invoegen niemant die immer- meer de O. Openbaringen ingezien / gelezen / en dezelfs geheimzini- uige en opmerkenswaardige Gezigten van Johannes op Patmos overwoogen / en met een onbelemmert oog beschouwd heeft / kan twyffelen / of dit wonder-gezigte en allerheerlykst vertoog zal iets groots en Heerlykst van den Levens-Dorst vertoond / en te ken- nen gegeven hebben.

ZIELS-

Z I E L S - Z U G T.

AG dat wy O! Beminnelijke Immanuel, Sonne der gerechtig- heid, ons onder het horen, of leezen verliesen mogten in uwe wydstrekkendheid, dat wy verzingen mogten in uwe diep- ten; dat wy schemeren mogten in dit uw glansryk ligt; Ja dat wy blind wierden in uw glans, en dat wy ons verswelgen mog- ten in deezen uwen vollen Oceaan! Amen.

A F D E E L I N G.

In het troost-en zinnryk gezigte dat Johannes hoorde; of in de Persoonsverschyninge, doet zig op een vertoog:

I. Van de Persoon, die dit wondergezigte, ende meer als ver- wonderenswaardige vertoninge uitmaakt / aangemerkt in dezelfs natuur, en afkomst, verbat in deze woorden. Ende ik zag eenen anderen sterken Engel afkomen van den Hemel.

II. Van dezelfs bezondere / en luisterryke hoedanigheid, verbat in de volgende woorden; waar in ons nader vertoond word:

1. Des Persoons kleding, als zynde bekleed met een Wol- ke.

2. Zyn Hoofd-cieraad, als zynde een Regenboog boven zyn Hoofd.

3. Deszelfs Aangezigte: ende zyn aangezigte was als de Son- ne.

4. Deszelfs voeten, als 'er bygedaan word: ende zyne voe- ten waren als pylaren van vyer.

Wat wederom betrefst het Eerste, daar in staat ons nader te ketten /

a. Op de onderscheide Persoon, genaamd eenen anderen En- gel.

b. Op zyn natuur / en kragt / zynde eenen sterken Engel.

c. Op de plaatze, van waar hy kwam / zynde den Hemel.

d. Hoe hem Johannes als zodanig zag / en wel in een Visioen, of gezigte, als hy zegd / Ende ik zag.

Waarbelangende dan 't eerste, namelijk wat den Persoon be- trefst; die zoo wonderlyk als overheerlyk in zyne hooge Majesteits byzonderheden vertoond werde / daar van is het eerste de uitdruk- kinge van zyne onderscheidene Naam in een nadere omschryvin- ge opmerkelijc / het was namelijk:

Ccc 3

A. Ce

A. Een en anderen Engel: deze Engel is een ander, als in hoge waardigheid des Persoons, in kragt, en sterkte, in lui-ster, en heerlijkheid, en in verrigting van de andere voor- gaande / duidelyk / en zeer verre onderscheiden zynde / en dus die de zeven Bazunen hadde; des geen Engel Gabriël, of enig geschaap- ten Engel, neen; maar 't was buiten tegenspraak de Heere Je- sus (gelyk wy zoo aansluitend nader betogen zullen) die Raad, Kragt, Sterke God, en Held Jes. IX: 5. Ps. XLV: 4. heet: 't is dan den Engel Michaël, een Naam in haar eige betekenis- se zoo veel zeggende / als wie is gelyk God? waar van Cap. XII: 7. gemeld word; en die daar als 't Hoofd der Engelen, en dus als haar aller Heirvoerder, of de Vorst van het Heir des Hemels voorstond / even als de Draak, dat is / de Satan, straks daar op ook vertoond word als 't Hoofd der kwaade Enge- len.

Inboegen / de Engel die ons hier voorstond / is een ongeschap- ten Engel een oneindige en Goddelijke Wonder-Engel, in wiens binnenste Gods naam is; de Engel des Verbonds, en de Engel van Gods aangezichte, Exod. XXIII: 21. Mal. III: 1.

Contwens dat blykt ook / niet alleen / omdat hy met zoo veel nadruk een sterken Engel genaamd / en van de andere Engelen onderscheiden word; maar ook uit desselvs Majestueuse verschyn- ning / en heerlyke hoedamigheden / zoo als ons uit het verborg- nader blyken zal, en wy zien zullen dat dergelyke meer aan de Soone Gods worden toegelend: om niet te melden / hoe dit ook duidelyk blykt uit al het geene in 't verborg van hem getuigd word: Want het zetten van zyne eene voet op de zee, en de andere op de Aarde, vertoond hem als een opper Heerschappy- voerder, die Zee en Aarde regeert / en over Jooden en Heide- nen door aarde, en zee verbeeld / heerscht: zyn eedswereen vers 6. werd ook tot een grond van hoope voor de kerck gelegd / hoe voortaan geen tyd van zulke bloedige vervolgingen tegen de kerck meer zyn zouw: nu weten wy dat God by zig zelven sweerd / en de kerck daar op / als die niet liegen kan / rusten mag. Hebr. VI: 17, 18.

De Heere Jesus pronkt by uitselt met dezen naam wegens de aangebragte verzoeninge tusschen Jehovah God / en zyn uitber- hozen volk / volgens de groote Calvyn, of gelyk een der Oude D. deren Augustinus sprek / een Engel, om 't Euangelium, dat hy den menschen verkondigt heeft; want indien wy die woorden op 't Griex vertaalen / zoo is 't Euangelium een goede bood- schap. en een Engel een booschapper / of bode, die een goede, of nieuwe tyding brengh.

Juden leeft / zeyt zekker Autheur, gedenkwaardig by een Joodsch Schry-

Schryver, van de grootste Christen Godsgeleerden voer 't waars- schynlyk aangenomen / dat tusschen 't buitenste, en te voerin- ge van Aarons borstlap, deze vier letteren J. H. V. H. Jehovah ingelast waren / waar door Gods wezen en zelfstandigheid word uitgedrukt; letteren die God zoo wonderbaarlyk zoude hebben in een gebogten / dat dezelve slegts de gedaante van eene letter, of Character vertoonden: dus getuigt Godt by Moses, dat zyn Naam in 't binnenste van hem (de Engel) was / dien hy zond voor het aangezichte van Israël, Exod. XXIII: 20, 21. Jes. LXIII: 9. of dat de Naam van Jehovah in 't binnenste van hem zunde / die de Engel was van Gods Aangezichte, wanneer het Woort zoude vleesch worden / en onder ons Tabernakelen bou- wen / Joh. I: 14. zie ook Phil. II: 6, 7. Ingevolge dat groote geheimstuk des geloofs, wierd daar door ontdekt God geopen- baard in 't Vleesch, 1 Tim. III: 16. geeft Jehovah de Vader het wezen aan zyne beloften, de Zoon is 'er 't uitdruktel van / in wien alle beloften Gods Ja! en Amen zyn / 2 Cor. I: 20.

In dezen Engel des Verbonds, het Beeld des Vaders, ontdect- ken zig enige byzonderheden / als.

- I. Eine ondoorgzondelyke Wetenschap.
- II. Eine allertegvaardigste Wysheid.
- III. Eine allervolstandigste Gerechtigheid.
- IV. Eine allereerlykste Goedheid.
- V. Eine onuitputtelijke Magt.
- VI. Eine allergelustzaligst Leven.
- VII. Eine oneindige Opperheerlykheid.

Gedogelyk is hy met den Vader.

- a. De Almagtige.
- b. De Alwetende.
- c. De Liefhebbende.
- d. De Verlosser.
- e. De Regtvaardig- en de Heiligmaker.
- f. 't Uitgedrukte Beeld van alle Gods Volmaaktheden.
- g. Het afbeeltzel van zyne onderhoudinge en Goddelijke Re- geringe; ziet dit alles Openb. I: 8. Joh. XXI: 17. Eph. V: 2. Hof. XIII: 14. Matth. IX: 2. Jes. XLV: 25.

B. Johannes noemt hem nader een sterken Engel; hy is dog de sterke Engel des verbonds, die Amen, die getrouwe Ge- tuige, die sterk is tot verlossinge zynner kerke, en ook sterk in 't straffen zynner vyanden, als welke daarom Jes. IX: 5. niet nadruk genaamd word sterke God.

Dog eens / 't is een sterken Engel; de Grootmagtige Engel des verbonds, vol Glans, en Heerlykheid, gezeten op een Wou-

Wonder-Troon; Ja aan de Regterhand zyns vaders, een Wonderhelt, die zyn heil en waarheids-leer laat verkondigen / zyne vanden verdelgt / zyne Gelovigen beschermt / en zyn rijk doet bestaan tot in Eeuwigheid. Nog al eens / hy is die groote Held, die het gebied over alles heeft / die ook zyn wonderlyk alvermogend doet doorzwaalen / die hy op aarde zoo wel als over de zee regeert en daar zyn groote Magt en Gebied heeft opgeregt en uitgebreid / zoo dat alle volken, taalen en natien, zoo wel godlozen als zyn Erfdeel hem zyn toebeschoren / en onder zyne magt en gebied staan / dermaate / dat zy zonder zynen wille hen nog roeten rag bewegen kunnen. Ja zou hy niet een sterke Engel zyn / en op dit nabolgende.

I. Dooz zyne kragt heeft hy de waereld geschapen.

II. Dooz zyne kragt heeft hy de zyne verloot, en herschept haar tot een Eeuwig Leven.

III. Dooz zyne kragt maakt hy te schande de vyanden zyns Koninkryks, en bewaard de zyne tegen de Poorten der Helle.

Gebolgelyk is hy niet alleen de sterke God, en dus

a. In en vooz zig zelfs de Elgibbor, de sterke God, Jef. IX: 5. de Pantocrator, de Almagtige, die Helt, hy wien hulpe beschied is / die Zoon / welke des Vaders Regterhand is / en wien hy als Middelaar gesterkt heeft; want in hem zyn gerechtigheden en sterkten, Jef. XLV: 24. maar ook.

b. Hy is de sterke, om dat hy zyn Volk sterkte geeft / Pf. XXIX: 11. deszelfs sterkte gebied, Pf. LXVIII: 29. de God Israëls / die geeft den volke sterkte en kragten vers 36.

c. Hy is de sterke Engel, om dat hy is het Hoofd, de Vorst en Prins der Engelen, die boven en over andere Engelen is / en hen / hoe kragtige Welden / regeert; wylze hun wezen en zyn van hem ontfangen / en haar gedurig bestaan aan zyne wysheid en magt dank te werten hebben; gelyk de groote Paulus elders kragtig redeneert Coll. I: 16, 17. die ook de sleutelen der Helle en des doods heeft / als die den Helsen Draak, den onzaligen Tyran. volgens de Moeder-belofte den kop vermorfelt heeft, Gen. III: 15, ten einde deese helse Bloed-Hond zyn rol niet onbelymmerd uitspeele / en als een Abaddon en Apollyon, alles 't onderste bove smpte.

Wouwenz die Wonder-Engel heeft alleen magt (en wie zou hem verhinderen) om den Zatan te binden, en te ontbinden, te sluiten en te ontsluiten, te ketenen en te onketenen, volgens Openb. XX. 't geen niet eigentlyk en na de Letter, maar on-eigentlyk moet begrepen / en verstaan worden.

Dus is de Heere Jesus dan de sterke Engel, die Helt, die een uit

uit Duizent, van wien gezegt word / Jehovah is een krygsman, Jehovah is zyn Naam; dus was eens de uitroep van de groote Man Gods Moses, in zyn Zegenzalend Lied, dat hy heeft opgegalmd wegens de verdelging van Pharao met zyn gantsche heir, in de golven van de Rooode Zee, na dat Is. 31 doorzwaalt daer was doorgegaan / Exod. XV: 3.

Wel moete hy dan van zig zelve zeggen / Spr. VIII: 14—16 Raad en 't wezen zyn myne, ik ben het verstand, myne is de sterkte, enz. hy dog heeft

1 Als een sterke Simson de geestelyke Philistynen tegenstant geboden / en overwonnen.

2 Den magtigen / en sterk-gewapenden zyn vang ontnomen.

3 De poorten van het Helse Gaza overtuurdigt.

4 De Geboeyde en gebo-dene ontbonden / Jef. LXI: 1.

5 De gevangnisse gebankelyk met zig gevoerd, Pf. LXVIII: 19.

6 En zyn verdrukte Gef-volk verloot van het geweld der Tyrannen, ziet dit Jer. L: 34. en in Psalm LXXII. enz. want of een groote ontkuimigheid zig tegen de Christen-Kerk verhef in allerley gewesten / onder de Heidensche Keizeren, beginnende met het woeden van Nero, vervolgt onder Domitianus en Trajanus, meermaalen herbat / als onder Anthonius de Filosooph, Severius Maximinus, Decius Valerianus, Aurelianus, Diocletianus, en anderen / zo is nogtans deese stormen en baren onder zyn beleid / en dooz zyne magt de kerk te boven gekomen.

C. Deze sterke Engel, de groote en magtige Engel des verbonds, vol Glans en Heerlyheid / gezeten aan de Regterhand des Vaders / die zyn heil en waarheids-Leer laat verkondigen / almagtig om zyne vyanden te verdelgen / zyne Kerk, de Gelovigen en het Euangelium te bewaren / te beschermen / en zyn Ryk te doen bestaan tot in Eeuwigheid / ook zelfs in de alderswaarste en duigsterste tyden / als uit veele staaltjes konde worden getoond. Deze Engel zegt nu onzen Heilige Balling, kwam van den Hemel, en dat zag hy. God weten wy / en zelfs Gods Soon, word on-eigentlyk gezegd van den Hemel te komen, en neder te daalen, als hy besondere blyken van zyne magt, en tegenwoordigheid geeft / en besondere werkingen op aarde verrigt: zoo word hy zelfs gezegd te komen met de wolken, Matth. XXVI. zoo als hy ons daarom dus ook sizaals nader zal vertoond worden.

D. Dat hy dit nu zag, geeft te kennen / dat het een Visioen, of Gezigt was / hem in de geest vertoond / zoo als hy Cap. I. gezegt / dat hy was in den geest op de dag des Heeren, en zoo als daar in zekere zinnebeelden plegen vertoond te worden / om daar dooz iets te openbaaren / dat order zo een zinnebeeld verbergen legd; gelyk wy zulks daar van over 't gezigte aan hem noyens

Gods Soon Cap. I: 13. en Cap. IV. als ook over Ezech. I. en Jef. VI. zieder vertoond hebben.

A. Van zyne kleedinge gewaagt de Apostel zeer opmerkelijk / dat hy bekleed was met een Wolke*: dus word God dikwils in de Psalmen en de Propheten beschreven; zoo was de Engel van Gods Aangezichte in de Wolke, die de lunderen Israëls overschaduwde en geleide / en die haar beschermde tegen de hitte van de Son: dit blijkt uit Pf. CV: 39. hy breide een wolke uit tot een dekzel. Sommige willen dat de Psalmist hier nog een andere wolke verstaan zou; dog het tegendeel blijkt uit het bygevoegde / erde vuur om den nacht te verlichten: waar uit openbaar is / dat hy de wolk en vuur-Colom heeft bedoeld; dat ook duidelyk uit de samenhang blijkt.

Ook zyn wy niet vreemd / dat hier een zinspeling op de Wolk- en Vuur-Colomme gemaakt word / om dat die hy nacht zig vuurig, en by dag van de Son bescheen / zig glanzig vertoonde / even als hier 't aangezigt van dezen Engel was glanzig als de Sonne, en zyne voeten waren als pylaren van vuur: waar by hoomb / dat ook juist die Wolk-Colomme bezouder zig als een Pylaar, en wel van vuur des nagts vertoonde / en dat de Engel van Gods aangezigt daar in woonde / en dus daar mede als bekleed was / even als hy hier dus ook voorhoomb.

Gemerkt uit zyne Goddelijke Heerlykheid te sjaar doozschynende is / dan dat een mensche dezelve zoude aanschouwen (ziet dit in

* 't Is bekend dat de oude Heidenen den Goden een glanzige wolke boven het Hoofd toe-eigenden: dus heeft men de beelden van Jupiter en Juno met een Straalende Wolk om het Hoofd. Zoo hoord men ook Virgilius zingen van Venus:

*At Venus Aethereos inter Dea candida Nimbos.
Dona ferens aderat; ———*

Dat is:

*Maar Venus, blinkend wit, omringd van heldre Wolken,
Daald met haar gaaven neer ———*

Zoo word van Apollo gezegd, dat hy om zyne Schouderen was belted met een witte wolke. Horat. Lib. I. Ode 2. en 't kan zyn dat deze Aardsch-Engel zich door zulk eene luisterryke vertoning, tegen de Heidensche Goden oversteld; waar uit dus ook te meer blykt, dat deeze sterke Engel, de ware Michaël, de Vorst van 't Heir des Hemels is, een allergrootst Monarch, welke gebied voerd over aarde en zeen, op welke daarom zyne voeten, ten bewyze van dien, ook gezet waren, vers 3.

in Moses op den Berg Sinai) zoo is 't eene zenderlinge goedheid Gods / dat hy zyne stralen inhoud / en als in een wolke zig vertoond / en tot den mensche / die hem niet kan zien en leven / spreekte: dus past het ons gebuul van de Goddelijke Heere Jezus te maken / met

I. Onder zyne vleugelen toeblygt en schuil-plaats te nemen dooz 't levendig geloof / en dat tegen de Hitte van Gods brandende Toorn, de vloeken der wet, de beschuldigingen der Conscientie, en van de aanvegingen des Satans.

II. Dat / offchoon hy bekleed is met eene wolke, zoo dat zyne Goddelijke stralen als ingezohken worden dooz het oog van een onvolmaakt mensche / wy egter hem die te dagten is / vreezen en in alles eerbiedigen / en ontzien iets te doen dat tegen zyne Heilige werten stypende is / en van hem / die de Alwerende God is / ontdekt en ten roon gesfeld / ja met Eeuwige vuurvlammen gestraft zal worden.

B. Van zyn Hoofd-Cieraad is dit byzonder te betragten: ende een Regenboog was boven zyn Hoofd. 't Is bekent dat de Regenboog van sommigen als een Sacrament van het Verbond der genade gehouden / dog wederom van anderen ontkend word.

a. Die dooz het Eerke zyn / gronden haare stelling op dit volgende: I. dewyl dezelve een teken des Verbonds genaamt word Gen. IX: 12, 13. II. als mede dat Openb. IV. 3. rontom den Troon, in welke Christus was / een Regenboog zig vertoonde / 't welk dit ondersfeld / en ons doet te rugge zien op den Regenboog van het Verbond met Noach opgerigt / en te sienem geeft / dat dien Regenboog op Christus zag.

b. Die dooz het laatste / of tegendeel zyn / zeggen van den Regenboog met eenige schyn van grond /

I. Dat ze is een teken van een Verbond tusschen God, en tusschen de aarde, tusschen alle menschen, zoo goede als kwade, nevens alle levendige dieren, die met Noach, in de Arke geweest waren. Gen. IX: 9 - 17. maar het Verbond der Genade is alleen tusschen God, en de Gelovigen.

II. Zy verzegelde geene geestelyke goederen in Christus, maar lighamelyke allen / namelikh dat geene sondvloed meer op aarde konnen zoude / daar het Genaden-Verbond immer geestelyke belofien heeft.

III. De Regenboog blyft tot aan de voleindinge der waereld, zoo dat wy dan in de dagen des N. T. drie Sacramenten zouden hebben / ende het eerste zoude den Regenboog zyn / dat ongepint is.

IV. Het woord Verbond betekent niet altyd een eigentlyk gezeit Verbond: maar ook wel een onveranderlyke belofte ende ordo-